

Phil. 4,1-8

Preek 1 mei 1994 Fil. 4, 4 en 5
Schriftlezing: JEREMIA 31, 1-17 FILIPPENZEN 4, 1-9

Gemeente van onze Heer Jezus Christus.

Het is altijd een vreselijke teleurstelling als je ontdekt dat de wereld niet verandert. Dan lees je boeken over oude tijden, en dan ontdek je, dat er eigenlijk niets nieuws onder de zon is. Mensen blijven door de geschiedenis heen dezelfde fouten maken. De geschiedenis herhaalt zich zo vaak. En dat is een teleurstelling, omdat je zo graag zou willen, dat er wat vooruitgang en wat verbetering in de wereld zit.

Ook vandaag bevinden wij ons in een antieke stad in de oude tijd, maar komen tot de ontdekking, dat er niets nieuws onder de zon is. Paulus schrijft aan de gemeente te Filippi. En deze stad Filippi zou in onze tijd gerekend worden onder de grote steden, met al hun voordelen en al hun nadelen.

Filippi was een kolonie, op grootschalige wijze aangelegd door Filippus van Macedonie. Het was een romeinse kolonie, en het huidige Filippi ligt in het noorden van Griekenland.

Door keizer Augustus is deze stad met vele voorrechten overladen, zoals het stadsrecht, en ook het recht om een eigen munt te voeren, en om zelf recht te spreken. Die privileges kwamen niet zomaar uit de lucht vallen. Want in Filippi woonden voornamelijk gepensioneerde soldaten en officieren. En het was de keizer wel wat waard, om goed voor hen te zorgen. Je kunt nooit weten, wanneer je je soldaten nog eens nodig hebt.

De stad was rijk, en de economie bloeiend, omdat er in de directe omgeving goud- en zilvermijnen waren. Rijkdom was dus een belangrijk kenmerk voor deze stad. Er was ook een bloeiend uitgaansleven, met een theater en een acropolis, waar discussies werden gehouden. En zoals bij een rijke stad hoort, was er een rijke schakering aan winkels in dure kleding en juwelen. En in de modebranche was vooral het huis Lydia, wij zouden zeggen: Maison Lydia, zeer beroemd en geliefd, vanwege het prachtige purper, afkomstig uit Thyatira.

Een grote machtige en rijke stad dus. Maar net als in het heden trof je er ook de keerzijden van die rijkdom: Mensen die angstvallig zoeken naar zekerheden via waarzeggers; mensen die buiten de economische boot vallen en armoedig worden; veel criminaliteit was er in Filippi, volle gevangenissen; en als laatste middel was er de zelfmoord, die helaas geen uitzondering was.

De wereld is sindsdien weinig veranderd.

In deze wonderlijk mengselmoes van genotzucht, onbevredigdheid, gied en goed, en verbaupering van de maatschappij en de normen en in waarden, temidden daarvan leeft een kleine gemeente van joden-christenen, die met Gods woord zoeken naar de vervulling van haar aardse taak: Om van de wereld een betere wereld te maken. Geen eenvoudige opgave! Toen niet en nu niet.

De gemeente van Filippi bestond uit bekeerde joden. En omdat er geen synagoge was, en geen kerk kwam men in eerste instantie bijeen op een plek bij de rivier. Het water heeft natuurlijk aantrekkingskracht, en het was een goede plek om mensen te dopen. En Paulus bezoekt deze kleine gemeente op zijn zendingsreizen, in het gezelschap van zijn vriend Silas. En bij een van die bezoeken, zijn ze zelfs gearresteerd en mishandelt door de politie.

Door de herhaalde bezoeken van Paulus groeit de gemeente, en na een poosje kunnen ze erediensten houden in het huis van Lydia, de purperverkoopster, die ook werd bekeerd tot het geloof. Paulus was in deze gemeente zo geliefd, dat ze hem regelmatig geld stuurden, om zijn zendingswerk te kunnen doen. En daarom is de toon van de brief die Paulus hen schrijft dan ook hartelijk en opgetogen.

'Verblijdt U in de Heer te allen tijde!
Wederom zal ik zeggen: Verblijdt u!
Uw vriendelijkheid zij alle mensen bekend.
De Heer is nabij.'

En deze woorden krijgen nog meer diepte als we ons bedenken dat Paulus ze schrijft vanuit de gevangenis. Om vanuit die uitzichtsloze positie de gemeente op te roepen tot gelovige blijdschap, dan moet je veel innerlijke kracht en geloof hebben.

Zoals Paulus het ziet, moeten ze er in Filippi aan werken, om als gemeente een sfeer van blijdschap te beleven en om zich heen te verspreiden. In een stad waar je alles kunt kopen, maar waar de samenleving koud en kil is, waar de verschillen zo groot zijn tussen arm en rijk, tussen werkenden en werklozen, tussen mensen met een huis en mensen op straat, juist in die stad is gelovige blijdschap ver te zoeken.

Gelovige blijdschap is geen goedkope blijdschap. Het is geen opgeklopte blijmoedigheid. Gelovige blijdschap is een innerlijk houding, die ook aan de buitenkant te zien is. Gelovige blijdschap, dat is niet een blijdschap alleen maar aan de buitenkant, nee het is een blijdschap van het hart.

Wij kennen vandaag de dag ook die goedkope blijdschap. mensen die zeggen: Kop op, het leven gaat verder. Of die zeggen, met alle goede bedoelingen: Je moet maar naar de mooie dingen van het leven kijken.

Verblijdt u in de Heer, dat wil zeggen: Zoek in je hart naar de blijdschap van je geloof, en dat is, dat Jezus de levende is, en dat God de Vader dichtbij je is. Dat is gelovige blijdschap: De zekerheid dat God bij je is.

En die blijdschap moet het kunnen winnen van de eenzaamheid in Filippi. Die blijdschap moet het gevecht aangaan met het materialisme, en de hebberigheid van de samenleving. Blijdschap vanuit je gelovige hart.

Verblijdt U in de Heer, ten allen tijde. En ja, dan denk ik: Paulus, je hebt maar makkelijk praten. Ten allen tijde? Altijd maar blij zijn? Hoe is dat is godsnaam mogelijk?

Maar we moeten nauwkeurig lezen wat er staat. De vertaling ten allen tijde is niet volledig. We moeten zeggen: Verblijdt u in de Heer, steeds opnieuw. Wij weten zelf ook wel: Er is geen constante doorlopende blijdschap. De gelovige blijdschap moet steeds opnieuw gezocht en gevonden en bevochten worden. Steeds opnieuw. Het is geen constatering van een feit, maar deze woorden van Paulus zijn een oproep, een bevel bijna, om steeds opnieuw in alle mogelijke omstandigheden van het leven de gelovige blijdschap te zoeken. Dat betekent dus: Steeds opnieuw de aanwezigheid van God tot je bewustzijn laten doordringen.

De gelovige blijdschap heeft ook een vaste richting. Het is niet een willekeurig enthousiasme, over de schepping, of over je leven, of over de zegeningen die je ten deel vallen, nee, de gelovige blijdschap is gericht naar de persoon Jezus Christus, die hier met de titel van Heer wordt aangesproken.

Kurios, in het grieks. De naam boven alle namen. Deze naam Kurios, Heer, werd al aangekondigd bij Jezus' geboorte, maar nu na Pasen krijgt deze naam het volle gewicht en de rijke betekenis: Heer over leven en dood. En juist deze Naam is de kern geworden van de belijdenis van alle christenen: Jezus is Heer. We geloven, dat Jezus, door de overwinning van Pasen alle macht heeft, in hemel en op aarde. Dat Hij sterker is dan de macht van de dood, sterker ook dan alle aardse machten. En dit geloof is de bron van al onze blijdschap. De gelovige blijdschap is altijd gericht naar Hem, die wij Kurios noemen, onze Heer en Heiland.

'Wederom zal ik zeggen: Verblijdt u!' herhaalt Paulus nog eens. Maar liefst veertien keer spreekt Paulus over de gelovige blijdschap in deze brief. Hij blijft het maar herhalen, opdat de mensen het niet zullen vergeten. En nogmaals: Dit is voor ons een levend woord, als wij zeggen: Steeds opnieuw mogen we de gelovige blijdschap, de aanwezigheid van God zoeken en ervaren.

En dan vervolgt Paulus met: 'Uw vriendelijkheid zij alle mensen bekend.' Dat woord vriendelijkheid vraagt ook om meer uitleg. Het griekse woord dat Paulus gebruikt wijst op een levenshouding van mildheid en verdraagzaamheid. Het is dus meer dan de dagelijkse vriendelijkheid, van het elkaar groeten. Paulus duidt hier op een levenshouding, die mild is tegenover de grote stad en al haar uitspattingen.

Dat vraagt nogal wat inspanning van christenen, om mild te zijn. Dat vinden we moeilijk. Als wij als christenen de godvergeten wereld aanschouwen dan zouden we soms zo graag met de bijbel in de ene hand en de botte bijl in de andere de wereld verbeteren. De mensen hardhandig onder de neus wrijven wat er mis is. En dan roept Paulus ons op tot mildheid. En daar zit ook het element van 'geduld' in. Geen eindeloos geduld, maar wel een geduldige houding, tegenover de wereld, tegenover de

grote stad. Een geduldige mildheid, tegenover mensen, die er een ander gedrag op na houden, dan je zelf zou goedvinden.

En ook die gelovige mildheid heeft slechts één bron, en dat is weer de Kurios, Jezus Christus, die ons die mildheid en dat geduld heeft voorgeleefd. Vriendelijkheid zegt onze vertaling, maar het gaat dus om een veelomvattende houding van verdraagzaamheid.

En dan wel geduldige verdraagzaamheid naar 'alle mensen', zegt Paulus. Verdraagzaamheid van christenen mag zich niet beperken tot de eigen kring, of tot de eigen leefwereld. Nee, gelovige vriendelijkheid strekt zich uit naar alle mensen, de mensen die je eigen zijn, maar ook de mensen die je vreemd zijn, wit en bruin en zwart, man en vrouw, zus of zo. Gelovige vriendelijkheid kent geen aanzien des persoons.

'Uw vriendelijkheid zij alle mensen bekend.' Dat is ook een oproep tot zelfonderzoek. We moeten onszelf vragen: Waar in schiet ik te kort op dit punt. Waar laat ik mijn negatieve gevoelens over de ander het winnen van de vriendelijkheid van het evangelie? Een ieder mag bij zichzelf nagaan, hoe het gesteld is met deze geloofshouding. Maar ook ikzelf moet mij steeds in gemoede afvragen: Ben ik wel mild genoeg in mijn houding naar anderen, ben ik wel mild in de prediking. En op die wijze mag je altijd jezelf tot de orde roepen.

Gelovige vriendelijkheid en blijdschap. Die twee kunnen ervoor zorgen dat je niet leeft met gesloten ogen, maar met open vizier. En pas wanneer je als christen met open ogen en open oren leeft en gelooft, pas dan kan de vreugde van Pasen, en de geest van Pinksteren overvlonen en je hart vervullen.

De laatste woorden van onze tekst zijn deze: 'De Heer is nabij.' En nabij in het grieks, is hetzelfde als ons woord 'eng'. En ook dit woord heeft een dubbele betekenis: Het is eng in de zin van: De dag des Heren is nabij. Want men leefde toentertijd met een sterke verwachting van de spoedige komst van God, op de jongste dag. Maar het is ook nabij 'eng' in de zin van: De constante nabijheid van Jezus. Of zoals een lied het zegt: Al heeft Hij ons verlaten, Hij laat ons nooit alleen.

Deze nabijheid van God is ook zeer bijbels en we ontmoeten haar veel in de psalmen, waar gezongen wordt over God die dichtbij is, zich ontfermend over de mens. De rooms katholieken spreken in dit verband over de altijd durende bijstand van onze Heer Jezus.

'De Heer is nabij'. Ook dit mag een levend woord zijn voor ons allemaal. De nabijheid van God, mag en zal ons helpen, om in onze houding de gelovige blijdschap en vriendelijkheid zoveel mogelijk uit te stralen.

Maar de vraag waar we daarstraks tegenaan liepen is, of het wat helpt, of het wat uitmaakt, of we nu wel of niet blij en vriendelijk zijn, in de Geest van het evangelie. Kun je daarmee de wereld veranderen? Kun je daarmee de wereld verbeteren? Of

zal die wereld blijven ronddraaien, en steeds dezelfde fouten blijven maken? Zal de kerk mee blijven ronddraaien en nooit veranderen? Is dit dan het noodlot van de schepping, dat er niets nieuws onder de zon is?

Ik geloof er niets van. Als God niet zijn aangezicht aan de wereld had laten zien, in zijn Zoon Jezus Christus, dan was de wereld nog veel erbarmelijker geweest dan nu. En meteen moeten we dan de hand in eigen boezem steken en zeggen: Wat zijn er in de naam van God en onder het mom van het christendom ontzaglijk veel fouten gemaakt. Maar dit blijft waar: Het evangelie, de blijde boodschap heeft een innerlijke kracht, die in staat is om mensen te veranderen, en zelfs om de wereld te veranderen.

Maar wij zijn degene, die instrument zijn in Gods hand, om deze woorden waar te maken. En dat is precies de zorg van Paulus. Hij wil dat de mensen een actieve geloofshouding aannemen, geen achterover zitten in de stoel, maar voor zover dat in je krachten ligt, een actieve houding van vriendelijkheid en mildheid en blijdschap naar alle mensen.

Dat staat ons te doen als mensen van Pasen. En als we dat proberen, dan zal de wereld, met Gods hulp, veranderen en een betere wereld worden.

Gemeente: Verblijdt u in de Heer, steeds opnieuw. Wees vriendelijk en mild, naar alle mensen. Want God is nabij. Evangelie van Jezus Christus. Lof zij zijn Naam. AMEN